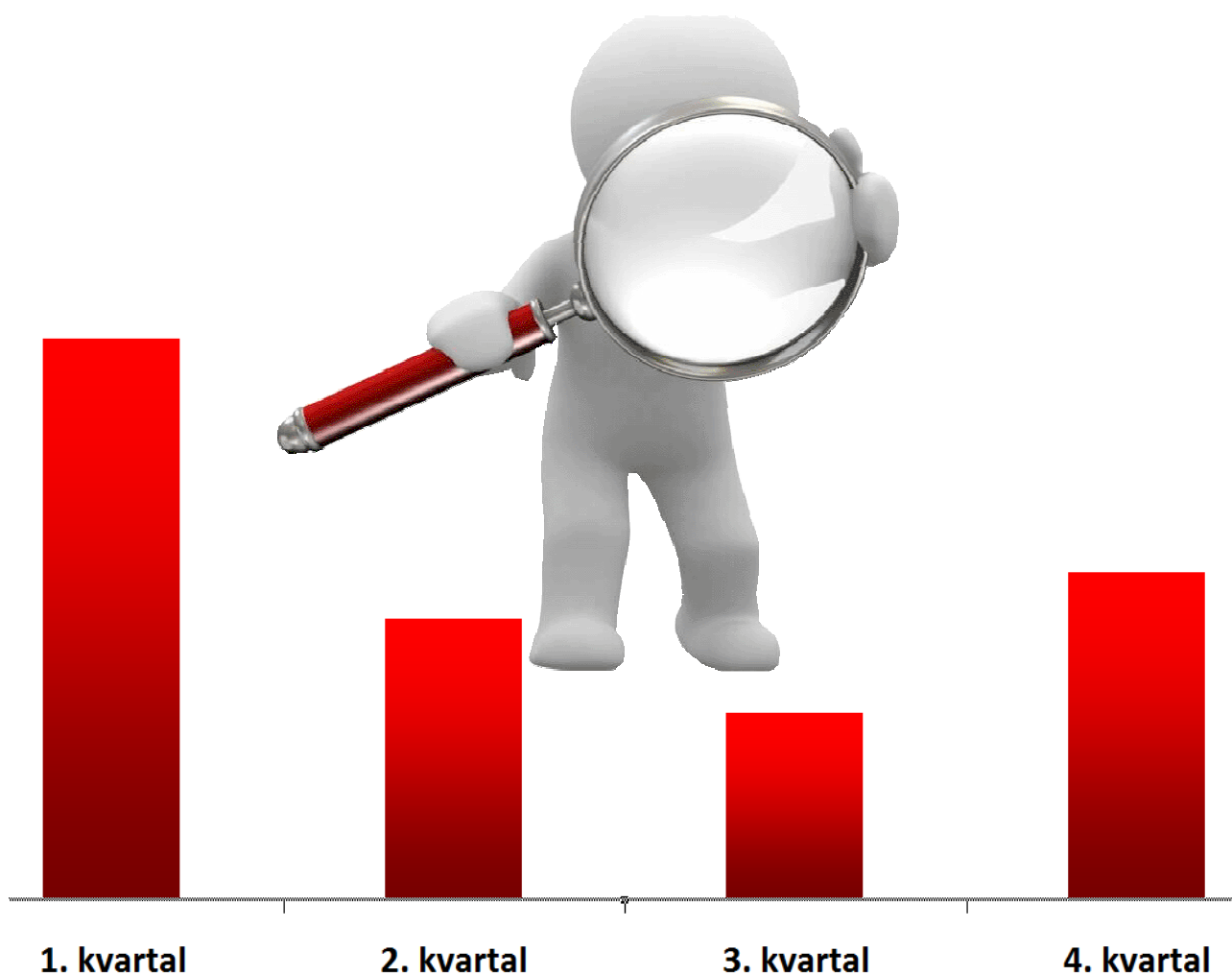

Øjebliksbillede

1. kvartal 2013

DB Øjebliksbillede for 1. kvartal 2013

DB øjebliksbillede vil på samme måde som det tidligere TUN Øjebliksbillede give en beskrivelse af de vigtigste nøgletal for dansk økonomi og væsentlige tal for byggeriet. Samlet set giver det et overblik over, hvordan udviklingen har været i det seneste kvartal samt en indikation af, hvad fremtiden bringer dansk økonomi og byggebranchen målt på udvikling og politiske initiativer.

Der er i disse dage et stort fokus på, hvordan Danmark skal få gang i væksten. De Økonomiske Vismænd har lagt op til, at regeringen bør lempe finanspolitikken for at sætte gang i efterspørgslen og det private forbrug vha. yderligere vækstpakker. Modsat står Nationalbanken og OECD, som bakker op om regeringens tilbageholdenhed på det finanspolitiske for at undgå større budgetunderskud.

Økonomer har det med at være uenige, men en ting er sikkert - efterspørgslen og dermed det private forbrug er alt for lavt, hvis vi igen skal se vækst i aktiviteten, om det så sker med flere vækstpakker eller ved, at EU kommer i gang igen. Der er behov for at få skabt tryk hos forbrugerne, så det private forbrug og investeringerne igen kan løftes.

EU har givet Danmark et større spillerum og ændret Danmarks underskudsgrænse for den strukturelle offentlige saldo fra 0,5 pct. til 0,75 pct. af BNP. Det er også med denne baggrund samt forventningerne til, at Danmarks strukturelle offentlige underskud ligger et sted mellem 0,25-0,50 pct. i 2014, at De Økonomiske Vismænd har opfordret til mere lempelig finanspolitik, end den der er praktiseret siden 2011.

Danske Byggecentre bakker op om De Økonomiske Vismænd. Der er rigtig god ræson i at få skabt indenlandsk efterspørgsel for derigennem at øge aktiviteten i Danmark, når vi har råderummet. Som det vil fremgå af denne rapport, er byggeriet en af de sektorer i Danmark, der har været hårdest ramt, men det er bl.a. også i byggeriet, at de danske politikere kan skabe indenlandsk efterspørgsel og dermed indenlandsk aktivitet og ikke mindst arbejdspladser.

Danmark vil gerne være et forgangsland, når det kommer til klima, energi og miljø - og da vi danskere bruger omkring 40 pct. af vores energiforbrug i bygninger - er det sundt fornuft at benytte muligheden til at skabe endnu flere energibesparende løsninger, som samtidig kan øge aktiviteten i en trængt branche. I denne sammenhæng mener Danske Byggecentre, at der bør fokuseres på at skabe incitament til at bygge nyt. Vi har været igennem nogle sløve år, hvad angår påbegyndt nybyggeri og det peger i retningen af et 2013, som ikke er set lavere siden 2. verdenskrig.

Udviklingen i dansk økonomi

Inden vi dykker ned i de mere branchespecifikke nøgletal præsenteres først de overordnede nøgletal for dansk økonomi. Da byggebranchen er en meget konjunkturfølsom branche er det vigtigt, at samfundsøkonomien som helhed er i gear for, at aktiviteten i byggeriet ligger på et fornuftigt niveau. Overblikket over dansk økonomi giver derfor også vigtige indikationer af udviklingen i byggeriet.

Dansk økonomi er i den grad afhængig af, hvordan økonomien ser ud i resten verden - specielt udviklingen i europæisk økonomi er vigtig, da en stor andel af vores eksport går til europæiske lande. Derudover er vi bundet op til euroen med fastkurspolitik siden midten af 1980'erne, hvilket gør, at vi lægger os lige i slipstrømmen af den europæiske pengepolitik.

Den store uro i de sydeuropæiske lande, som fortsat ligger og lurer, har haft kraftig indflydelse på den økonomiske udvikling og renteniveauet i alle europæiske lande. Danmark er specielt påvirket, da vores økonomi er en lille åben økonomi.

BNP

Økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestager fremlagde mandag d. 27. maj regeringens økonomiske redegørelse, hvor regeringen nedjusterede deres vækstsøn for 2013 fra 0,7 pct. til 0,5 pct. Tilbage i december 2012 var regeringens vækstsøn på 1,2 pct., så det er efterhånden en markant nedjustering af BNP, der er tale om. I 2014 ser det ud til, at væksten tager til igen - vi kan så bare håbe på, at det ikke er skudt over målet ligesom skønnet for væksten i 2013.

Foreløbige BNP tal for 1. kvartal 2013 viser en vækst på 0,2 pct., hvilket vil sige, at de resterende kvartaler i 2013 skal byde på vækstrater på 0,5-0,6 pct. for, at målet om en vækst på 0,5 pct. i 2013 skal indfris. Til sammenligning lå den gennemsnitlig vækstrate i 2012 på -0,2 pct.

Danmarks nationalregnskab

	2012				2013	2010	2011	2012	2013*	2014*
	1. kvrt.	2. kvrt.	3. kvrt.	4. kvrt.	1. kvrt.					
	----- realvækst i forhold til kvrt. før, pct.-----									
BNP	0,1	-1,0	0,8	-0,9	0,2	1,6	1,0	-0,6	0,5	1,6
Privat forbrug	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1	1,7	-0,5	0,5	0,4	1,2
Offentligt forbrug	0,3	0,5	1,0	0,9	-2,1	0,4	-1,0	0,5	0,9	0,6
Faste Bruttoinvesteringer	1,5	-2,8	-0,4	2,5	-0,6	-2,4	0,4	1,2		
- Boligbyggeri	-8,2	-4,0	-0,5	-0,6	-2,0	-9,4	8,7	-9,8	0,3	3,4
Lagerforøgelse	0,3	-1,0	0,3	-0,1	1,2	0,9	0,4	-0,5	0,1	0,2
Import	1,8	0,5	-0,4	-0,8	1,6	3,2	5,2	2,7	2,2	3,3
Ekspert	-0,2	2,0	-0,9	-2,1	-0,4	3,0	6,8	1,1	0,9	3,7

Anm.: Forventninger til 2013 og 2014 er fra Økonomisk redegørelse maj 2013

Kilde: Danmarks Statistik, Økonomisk redegørelse maj 2013 og DB beregninger

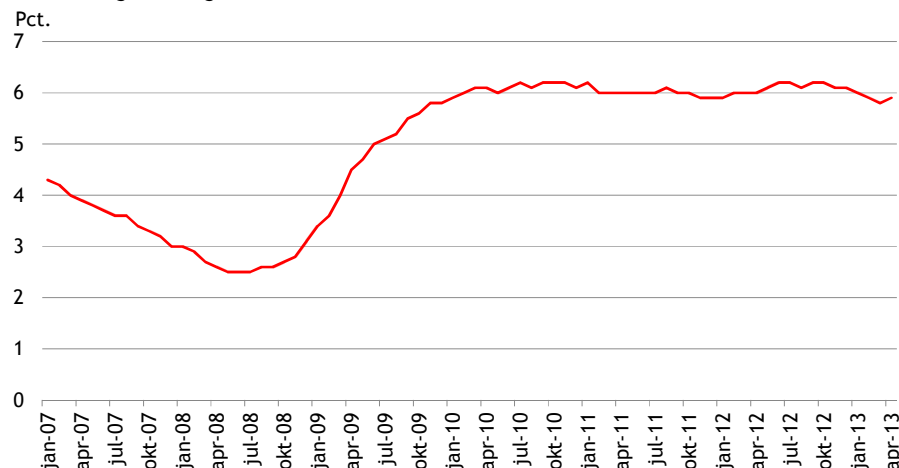
Ligesom for de foregående kvartaler ser vi en tilbagegang i privatforbruget. Tages branchebrillerne på, er der fortsat en kedelig tilbagegang i boligbyggeriet under posten faste bruttoinvesteringer. Der er dog forventninger til, at vi ser en samlet vækst for boligbyggeri i 2013 på 0,3 pct. og et fornuftigt løft i 2014 på 3,4 pct.

Ledighed

Siden starten af 2010 har ledigheden fundet et stabilt niveau på omkring 6 pct. af arbejdsstyrken. Efter nogle måneder med mindre fald i ledigheden viste de seneste tal fra april måned en mindre stigning i ledigheden.

Udviklingen i ledigheden

Sæsonkorrigeret ledighed

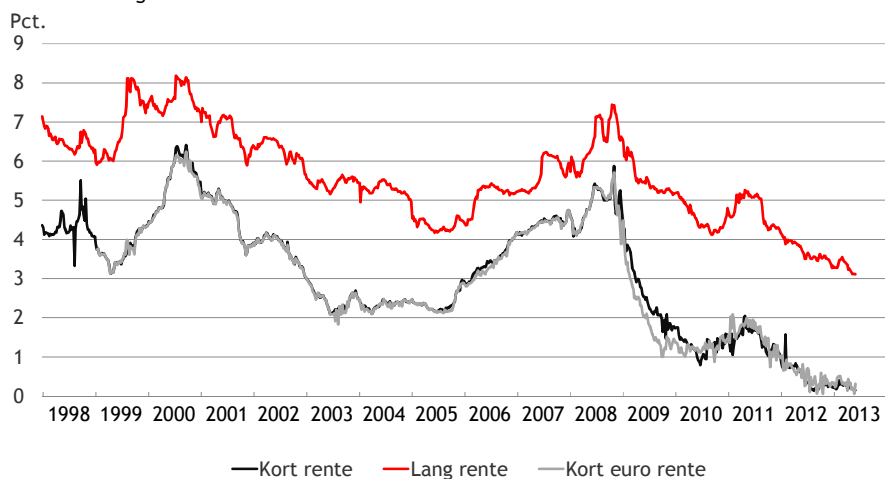
Kilde: Danmarks Statistik

Renteniveau på realkreditobligationer

Ser vi på realkreditobligationsrenterne i Danmark er de også trykket i bund i forlængelse af krisen i det sydlige Europa. De lave renter burde være meget mere gunstige for forbruget, men den store økonomiske usikkerhed gør, at forbruget hæmmes og opsparingskvoten styrkes, til trods for de lave renter.

Renteniveauet er fortsat meget lavt

Realkreditobligationsrenter

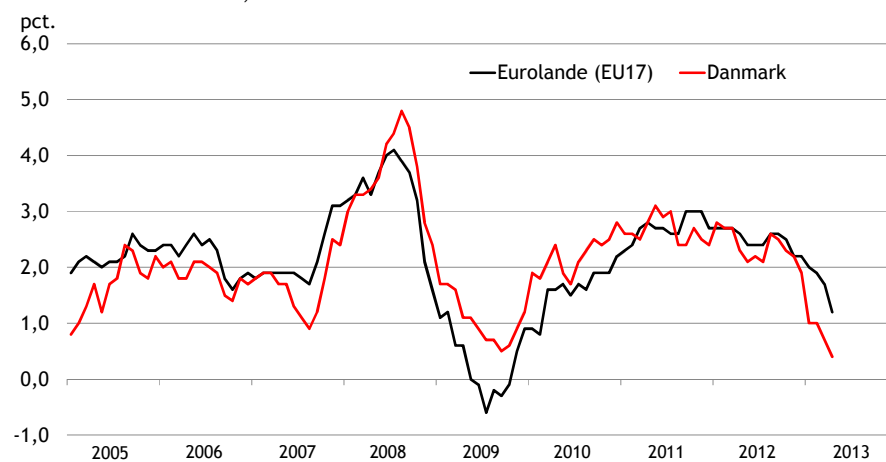
Kilde: Realkreditrådet. Senest opdateret uge 21 2013.

Inflation (HICP)

Vi oplever fortsat en aftagende inflation i Danmark, og vi nærmer os en neutral udvikling i priserne. Dette er ikke en hensigtsmæssig udvikling, for ender vi i en situation med deflation, vil det medføre fald i indkomst for kapital og arbejdskraft, hvilket sætter yderligere pres på privatforbruget og dermed dansk økonomi. Det er meget ønskværdigt, at inflation bliver presset op igen, så vi ligger på en inflation på omkring 2 pct., som antages for at være en stabil og fornuftig prisudvikling. Dette kræver dog, at der kommer gang i efterspørgslen, så priserne igen har mulighed for at stige.

Udviklingen i inflationen

EU-harmoniseret inflation, HICP

Kilde: Eurostat. Seneste observation april 2013

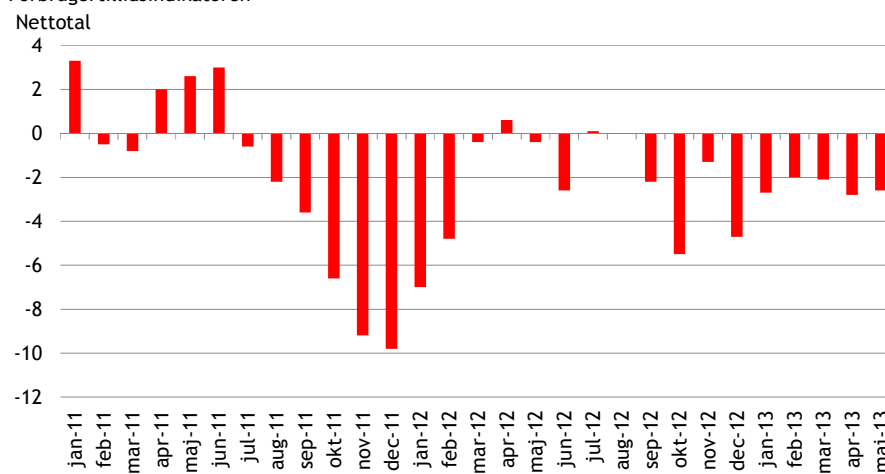
I Europa ses også en aftagende tendens i inflationen, hvilket hænger sammen med en ekstrem lav efterspørgsel i de europæiske lande. Den aftagende inflation stammer bl.a. fra de meget store besparelser i de europæiske statsbudgetter siden 2008.

Forbrugertillidsindikatoren

Der er ingen tegn på, at forbrugerne har ændret deres forholdsvis negative syn på fremtiden. Dette indikerer, at forbrugerne er usikre på fremtiden, hvad angår bl.a. jobsituation og den generelle private økonomi.

Forbrugernes forventninger til fremtiden

Forbrugertillidsindikatoren

Kilde: Danmarks Statistik

Dette er ikke et godt tegn for privatforbruget, og vi vil se, at forbrugerne en rum tid endnu fortsætter med en høj opsparingskvote.

Kort opsummering på dansk økonomi

Det er helt essentielt, at aktiviteten i Danmark kommer på fode igen, så vi ikke kommer ind i en situation med yderligere tilbagegang, som i givet fald vil kunne føre os ind i en ny dyb krise. Politikkerne skal i langt højere grad fokusere på at skabe efterspørgsel og derigennem få sat gang i det private forbrug. Det må være passé at spare sig igennem krisen med baggrund i de økonomiske nøgletal for dansk økonomi.

Udviklingen i byggeriet

En så konjunkturfølsom branche, som byggeriet, vil ikke kunne undvige udviklingen i dansk økonomi. Billedet viser da også, at der fortsat er meget lav aktivitet i byggeriet, og at der ikke er de store forhåbninger eller forventninger til at dette ændrer sig i 2013, hvilket også ligger i tråd med nedjusteringen af væksten i dansk økonomi.

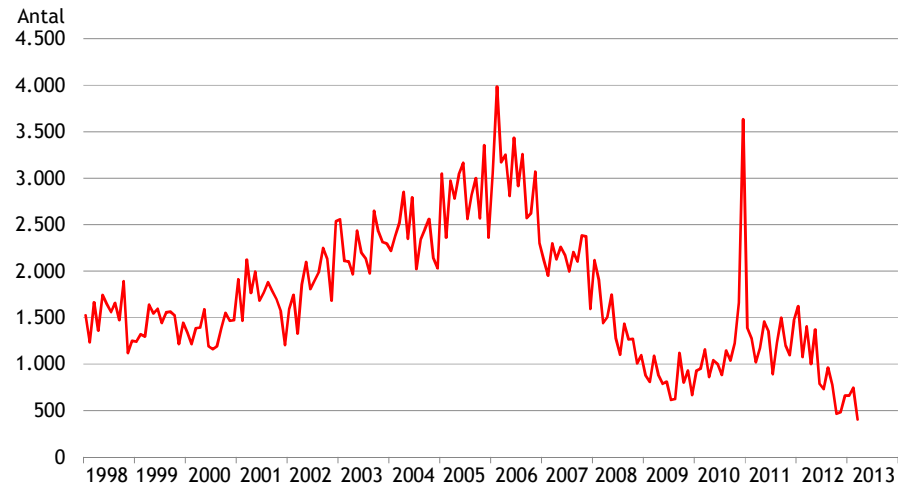
Påbegyndt byggeri

Byggeriet har det hårdt, og specielt når man ser nærmere på påbegyndt boligbyggeri, er tallene på ingen måde opmuntrende. I marts 2013 blev der kun påbegyndt arbejde på 404 nye boliger, hvilket indbefatter enfamiliehuse, etagebyggeri og øvrige bygninger, hvilket er den lavest registrerede måned siden 1998.

Udviklingen taler i øvrigt for sig selv. Vi er helt nede og skrabe bunden - forhåbentligt! Vi så mindre stigninger i påbegyndt boligbyggeri fra 2009 til 2011, men dengang var forventningerne også, at vi havde ramt bunden i forlængelse af kriseårene 2008 og 2009.

Udviklingen i påbegyndt boligbyggeri

Sæsonkorrigeret

Kilde: Danmarks Statistik og DB beregninger. Seneste observation marts 2013.

Indenlandske salg

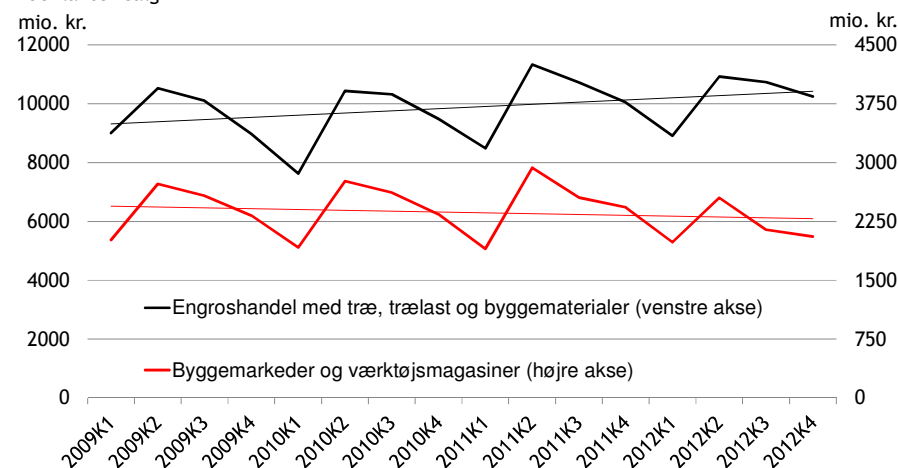
Salget i trælast og byggemarkeder ligger i en stabil udvikling. Tendensen for salget i trælast har en mindre positiv udvikling fra 2009 og frem til i dag, omvendt for byggemarkederne der har oplevet en mindre tilbagegang.

Med det meget svage nybyggeri skal stabiliseringen af det indenlandske salg uden tvivl tilskrives vedligeholdelse af den eksisterende boligmasse og energibesparende investeringer.

Med højere vækstskøn for 2014 og en genoplivet BoligJobordning er der basis for en behersket optimisme i de kommende år i forhold til salget i trælast og byggemarkeder.

Indenlandsk salg i trælast og byggemarkeder

Indenlandsk salg

Kilde: Danmarks Statistik

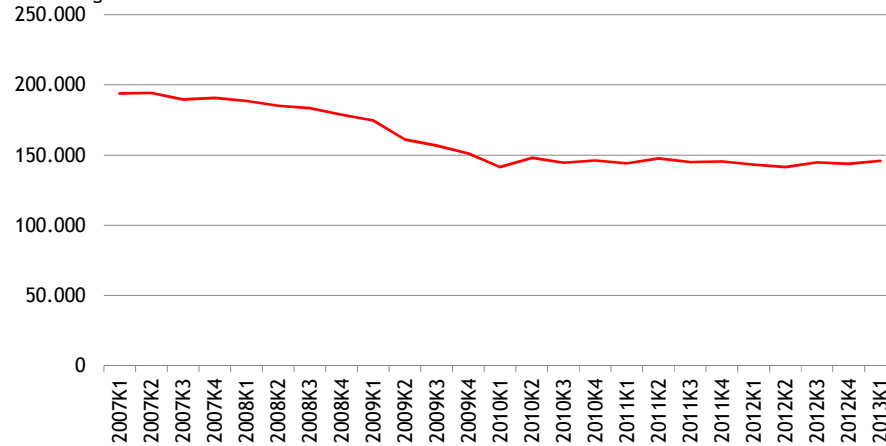
Byggebeskæftigelsen

Der er tydeligt, at byggebeskæftigelsen har fundet et stabilt leje ved de 145.000 beskæftigede. Det har været nogle hektiske år med fald på omkring 50.000 personer fra 2007 til i dag.

Beskaeftigelsen i bygge og anlæg

Sæssonkorrigeret

Beskaeftiget

Kilde: Danmarks Statistik

I 1. kvartal 2013 lå byggebeskaeftigelsen på 145.887, hvilket er 25 pct. lavere end 1. kvartal 2007 og 3 pct. højere end tilbage i 1. kvartal 2010. Så det må siges at være et kraftigt fald med en stabilisering siden starten af 2010.

At byggeriets beskaeftigelse er relativt hårdt ramt sammenlignet med andre erhverv i Danmark kan bekræftes ved at se på byggebeskaeftigelsens andel i forhold til den samlede beskaeftigelse. I 2007 udgjorde byggebeskaeftigelsen ca. 7 pct., hvorimod den i 2012 kun udgjorde 5,5 pct.

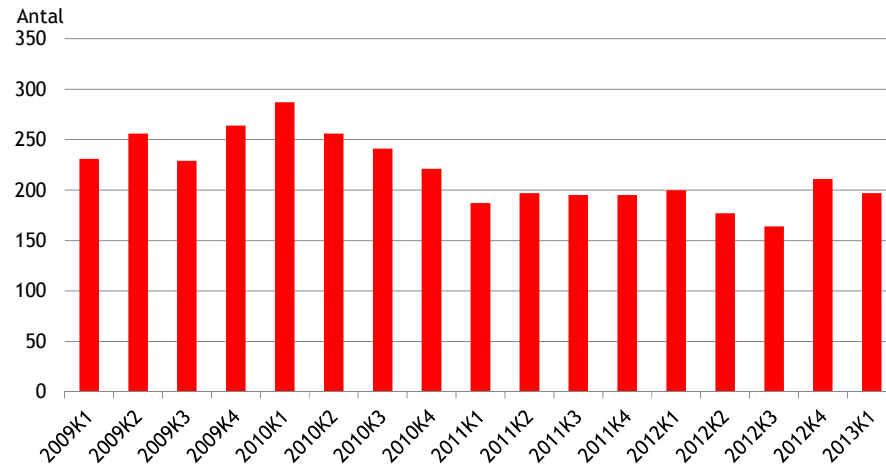
Konkurser

Antallet af konkurser ligger fortsat relativt højt i bygge og anlæg. I 2012 var der 752 konkurser, hvilket dog er noget under det fatale 2010, hvor der var hele 1.005 konkurser. 1. kvartal 2013 ligger på niveau med 1. kvartal 2012, så der er ikke umiddelbart udsigter til færre konkurser i 2013.

Ser vi på det gennemsnitlige kvartalsniveau for konkurser i bygge og anlæg igennem de seneste 20 år ligger dette på ca. 110 konkurser pr. kvartal, så det nuværende niveau for 1. kvartal 2013 på godt 200 er fortsat langt over gennemsnittet.

Konkurser i bygge og anlæg

Erklærede konkurser

Kilde: Danmarks Statistik og DB beregninger

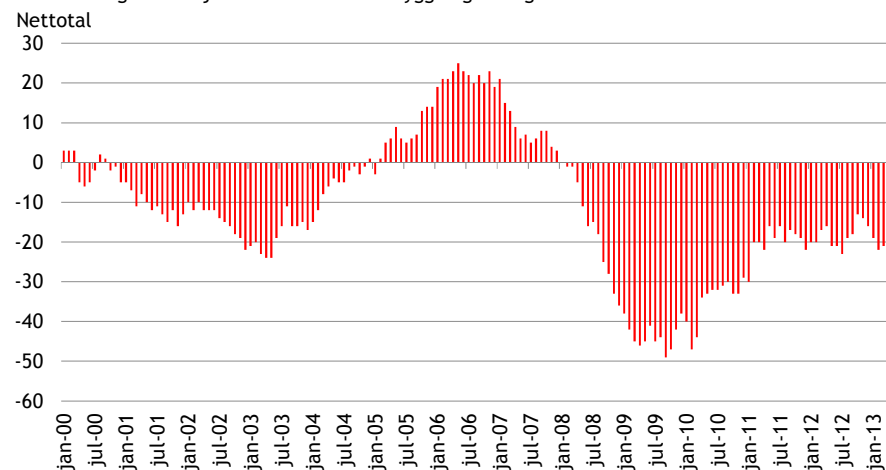
Konjunkturbarometer

Forventningerne til den kommende tid, indenfor bygge og anlæg, er fortsat meget dystre. Ser branchen 3 måneder frem er der ikke megen tro på, at der vil ske et løft i hverken ordrebeholdningen eller beskæftigelsen.

Branchen er dog langt fra så pessimistiske for de kommende måneder, som tilfældet var tilbage i 2009 og 2010. Niveaue t ligger tæt på det, som konjunkturbarometeret viste tilbage i 2003.

Forventningerne til de kommende 3 måneder i bygge og anlæg

Sæsonkorrigeret konjunkturbarometer for bygge og anlæg

Kilde: Danmarks Statistik. Seneste observation maj 2013.

Kort opsummering på byggeriets tilstand

Der er fortsat meget lav aktivitet i byggeriet, men det ser dog ud til, at bunden er nået, og at vi kan se fremad. Der har været en stabil udvikling i mange af byggebranchens nøgletal, og sammenholdt med en genoplivning af BoligJobordningen og de andre tiltag i regeringens vækstplan er der mulighed for, at vi i byggeriet igen kan se højere aktivitet og beskæftigelse.